

ESPERANTO
PASPORTO AL LA
TUTA MONDO

LECIONO DEKUNU

INTRODUCTION TO EPISODE ELEVEN

TEACHER Hello! In this lesson we will show you more verb endings. You already know what verb endings are, and how to use them. For example, from the first lesson you have been using the ending -as. You now can say: “Mi manĝos, mi manĝas, mi manĝis” (I will eat, I eat, I ate) ... plus the imperative form “manĝu!” (eat!) And the infinitive, “manĝi” (to eat) – for example I want to eat a banana. “Mi volas manĝi bananon.” But there is another important ending, namely the ending -us. You use the -us ending when you’re dealing, for example, with something unreal – perhaps about a desire, which probably will remain only a desire and will never become a fact. For example, imagine that I want to eat the banana, but I don’t have time. I say: “Mi manĝus bananon, se mi havus tempon.” (I would eat the banana if I had time.) But I don’t have time, and so I don’t eat it. Note that often the particle “se” (if) is used with the -us form of the verb.

What will happen after the beautiful opening ceremony in the Zamenhof café? Will everything be all right? Or will ... oh! Let’s see! So watch, listen, and enjoy!

ENKONDUKO AL LECIONO DEK UNU

INSTRUISTO Saluton! En tiu ĉi leciono ni prezentos al vi plian verb-finaĵon. Vi jam scias, kio estas verb-finaĵoj, kaj kiel ilin uzi. Ekzemple, jam ekde la unua leciono vi uzas la finaĵon -as. Vi nun kapablas diri mi manĝos, mi manĝas, mi manĝis, plus la ordono-formo, manĝu! Kaj la infinitiva, manĝi, ekz. mi volas manĝi bananon. Sed gravas alia finaĵo, nome la finaĵo -us. Oni uzas la us- finaĵon kiam temas ekzemple pri io nereala, ekzemple pri deziro, kiu probable restos nur deziro kaj neniam fariĝos fakto. Ekzemple: imagu, ke mi volas manĝi bananon, sed mi ne havas tempon. Mi diras: "Mi manĝus bananon, se mi havus tempon." Sed mi ne havas tempon, kaj do mi ne manĝas ĝin. Rimarku, ke ofte la subjunkcio 'se' estas uzata kun la us-formo de la verbo.

Kio okazos post la bela malferma ceremonio ĉe kafejo Zamenhof? Ĉu ĉio estos en ordo? Aŭ ĉu ... Ni vidu! Do ... rigardu, aŭskultu kaj ĝuu!

SCENO 1 (ĜARDENO)

KARLO Be! Mia poemo! Kie ĝi estas? Kie?

SCENO 2 (HEJMO)

HELENA Mi ne volas matenmanĝi!

JOLANDA Mi ne povas matenmanĝi!

FILISA Mia stomako!

HELENA Ankaŭ mia!

JOLANDA O! Doloras kiel mankanta akuzativo!

HELENA Eble... eble ni manĝis ion.

FILISA Ion aĉan, malagrablan.

JOLANDA Jes! Sed kion?

SCENO 3 (KAFEJO)

GEORGO Nu, kion Filisa petis de mi? Ĉu ŝi petis ke mi viŝu la tablojn? Aŭ ke mi butikumu? Aŭ ke mi servu klientojn? Ve! Mi ne plu memoras! Sendube, se mi ne estus fama filozofo, mi memorus. Mi scius. Sed fakte, ho ve, mia stomako! Ho, ĝi doloras kiel neregula verbo. Feliĉe, en Esperanto, ne ekzistas neregulaj verboj. Tamen, se estus neregulaj verboj, kaj se mi manĝus tiajn verbojn, tiel dolorus min la stomako. Jes, mi sentas min kiel mi manĝis aron da neregulaj verboj... verdire, se mi kuŝus en mia lito, se mi dormus, mi sentus min pli regula. Do, kiam venos Ruselo, mi hejmen iros. Mi insistos ke li, Ruselo, viŝu la tablojn. Aŭ pli bone, ke la ŝafo viŝu la tablojn. Ho ne, ne kruele, kompatinda ŝafo, sed kie ili kaŝas sin, Ruselo, kaj la ŝafo ... estas jam ... jam la deka kaj duono. Bizare, ili devus esti tie ĉi... Ho, he, kio? Jen ili! Aŭŭŭŭ...

NINA Ho, sinjoro!

SCENO 4 (HEJMO)

FILISA Kio? Mia kuko? Mia bela, verd-stela kuko? Ne eble!

JOLANDA Ni ĉiuj manĝis ... manĝadis vian kukon.

HELENA Ni ĉiuj malsanas.

FILISA Ne kulpas la kuko! Neniel! Ĝi estis bela kuko! Ĝi estis unu el la plej interesaj kukoj, kiujn mi iam ajn bakis. Ĝi estis unu el la plej elegantaj kukoj, kiujn mi iam ajn bakis. Ĝi estis

unu el la plej dolĉaj kukoj, kiujn mi iam ajn bakis.
Certe ... ĝi estis iom avangarda ... sed tia estas ankaŭ Esperanto. Ĝi estis perfekta
Esperanto-kuko ... ĉu ne?

SCENO 5 (STRATO)

RUSELO Kio, kara ŝafo ... Kio? Mi ne komprenas! Pli malrapide ... bleku pli malrapide ... mesaĝo?
Al ŝafo ... ? la tuta ŝafaro? Viaj gefratoj ... viaj gekuzoj? Ho, ve! Sed ... ni devas savi ilin
... ni savos la tutan ŝafaron! Ni iru al Nov-Zelando! Ho, ve! Dekoble!

SCENO 6 (KAFEJO)

NINA Neregula verbo ... ? Oni ne povas manĝi neregulan verbon.

GEORGO Male! Vidu ... de filozofia vidpunkto ...

NINA Filozofia vidpunkto ... volapukaĵo!

GEORGO Aŭskultu! Se vi estus ŝafo ...

NINA Ŝafo ... ?

GEORGO Se vi estus ŝafo ... kaj se herbo estus verbo ... vi manĝus verbon.

NINA Momenton ...

GEORGO Kaj se la herbo estus neregula ... do ... vi manĝus neregulan verbon!

NINA Volapukaĵo! Mi manĝis nek verbon nek herbon ... kaj ĉu mi ŝafece aspektas? Nu
sendube ... se mi manĝus verbon, mi estus malsana ... tamen ...

GEORGO Sed mi! Mi estas malsana ... kio pravas, ke mi manĝis verbon!

NINA Sinjoro ... mi ne scias, kiu vi estas ...

GEORGO Ho, pardonon! Georgo Bonvolo ... fama greka filozofo!

NINA Filozofo ... ah! Nun mi komprenas. Kaj mi estas Nina, atletino.

GEORGO Ho! Atletino ... ! Nu ... mia filo ...

NINA Kaj mi demandas ... ĉu vi bonvole elmontras en la kafejo tiun ĉi afiŝon ... jen ...

GEORGO A ... he, kio? Sendube Ruselo ... kaj la ŝafo ...

NINA Kio ... ? Ŝafoj denove ... ? Li frenezas!

DETEKTIVO Haltu! Nenion faru! Aŭ mi arestos vin ... ambaŭ! Ĉar ... mi deklaras tiun ĉi kafejon ekde
nun ... fermita!

GEORGO Ho!

SCENO 7 (BONVOLO-HEJMO)

HELENA Aŭskultu ... se ne estis la kuko ...

FILISA Ne estis.

HELENA ... devas esti io alia. Sed kio? Ni ĉiuj manĝis la kukon ... ni ĉiuj suferadas.

KARLO Be ... ! Mi serĉas ion, kion mi perdis ... blokon ... paperojn, foliojn ... Eble en la ĝardeno

... sed mi jam serĉis tie. Ĉu iu el vi trovis mian blokon ... eventuale en la domo?

JOLANDA Momenton! Karlo ne ĉeestis la solenan malfermon. Se li ĉeestus, li estus nun malsana. Sed ... li manĝas kiel leono.

KARLO Denove ... ĉu vi vidis ĝin?

JOLANDA Se li manĝus la kukon, li estus nun malsana. Sed li ne manĝis ĝin.

HELENA Kio do pruvas ... ke kulpas la kuko.

KARLO Be ... ! Kuko ... ! Kuko ... ! Al kukolo la kuko! Poeto ne interesiĝas pri kukoj ... poeto interesiĝas pri UK-oj ... la Belartaj Konkursoj! Do ... mi iros en la parkon ...

HELENA Ĉu por kuri?

KARLO Ne! Por kulturi! Por elpensi poemon ... por la Belartaj Konkursoj! Do ... al kukolo la kuko ... al Karlo la UK!

FILISA Ho, ve! Kio okazas al li? Kaj kio okazas al la aliaj ... kiuj manĝis la kukon? Se vi pravas ... tio signifas, ke ankaŭ la profesoro ...

PROF. WELLS Damninda kuko!

FILISA ... ankaŭ Ken kaj Flora ...

KEN / FLORA Damninda kuko!

FILISA Ho, ve! Kion mi faris?

SCENO 8 (KAFEJO)

GEORGO Fermita ... ? La kafejo fermita ... ? Diru ... kial vi volas, ke la kafejo estu fermita?

NINA Momenton! Tio ne koncernas min. Mi foriros.

DETEKTIVO Haltu! Vin mi ne konas! Kiu vi estas ... kaj... kio estas tio?

NINA Ankaŭ mi ne konas vin. Neniu rajtas min tiel alparoli.

DETEKTIVO Kio ... ? Mi ... nu ... ba ...

GEORGO Jen detektivo, fraŭlino. Zorgu ... aŭ li arestos vin.

NINA Neniu arestos min. Mi estas Nina, atletino ... se li provus aresti min, mi kurus ... kuradus ... kiel akvo de l' rivero.

DETEKTIVO Neniam en mia tuta vivo ...

NINA Kaj la afiŝo, sinjoro difektito ...

DETEKTIVO Difektito ... !

NINA Rigardu! Jen! Pri maratonoj ...

DETEKTIVO Kio ... ? Mara tono? Ni estas for de la maro ... for de iu ajn akvo ...

GEORGO Krom minerala akvo ... en la kafejo ...

NINA Volapukaĵo! Vi, sinjoro greka filozofo ... diru al ĉi difektito, kio estas ... estis ... maratono. Intertempe ... mi kuras ... unu du ... mi kuregas ... kiel akvo de l'rivero ... tri kvar ... ĝis!

DETEKTIVO Grrr!

SCENO 9 (BONVOLO-HEJMO)

FILISA Ne ... ne ... ho, ve! Unue la kuko ... kaj nun ... ve! Kio okazas al ni? Kio okazas al la kompatinda familio Bonvolo?

SCENO 10 (KAFEJO)

DETEKTIVO Do bone ... dankon. Maratono ... batalo .. kaj kur-konkurso. Mara tono ... simpla eraro ... iu ajn povus tiel misaŭdi.

GEORGO Nur stulta kaj surda detektivo.

DETEKTIVO Kio ... ?

GEORGO Ho, nenio! Simple ... grumbladas, graŭladas mia stomako kiel ... neregula verbaro. Sed ... prenu iom da kuko, sinjoro detektivo. Ĝi vere bongustas. Jen ... prenu! Nu, sinjoro ... sendube temas pri eraro ... miskompreno. Kial vi deklaris la kafejon fermita?

DETEKTIVO Hoho ... Jes, fermita! Nu ... pro krimo ... krimego!

GEORGO Krimo ne koncernas min ... mi ne krimis.

DETEKTIVO Krimoj koncernas ĉiujn ... ĉiuj krimas. Sed aparte vi!

GEORGO A?

DETEKTIVO Kiu aĉetis la seĝojn ... la tablojn ... ĉion en via kafejo ... per falsita mono?

GEORGO A! He! Kio ... ?

DETEKTIVO Se vi pagus per ordinara mono, ne estus problemo.

GEORGO Mi ja pagis per ordinara mono!

DETEKTIVO Mensogulo! La biletoj, per kiuj vi pagis, estas falsitaj ... jen! He-he-he ... lud-biletoj ... kontraŭlegaj biletoj ... kiajn oni senpermeso hejme faras.

GEORGO Hejme ... memevidente! Temis pri hejmbanko!

DETEKTIVO Hejmbanko! Ba! Pri hejmbanko mi neniam aŭdis! Ĝi ne ekzistas ... krom en via kapo. Parenteze ... bona kuko. Ĉu mi denove rajtas?

GEORGO Kompreneble vi ne aŭdis pri la hejmbanko. Ĝi estas nova ... laŭ la bankisto, kiu venis, la plej moderna banko en la mondo. Kaj ... kaj ... Mi subskribis ion ... dokumenton ... kontrakton ... kiu pruvos ... pruvos ... ie mi havis ĝin ... la kontrakton ... en mia poŝo ... sed ĉu grekaj filozofoj havas poŝojn? Se ne ... ve! Ĝi estas en la poŝo de la bankisto. Aŭ eble ... eble ... ve! Mi konfuziĝas!

DETEKTIVO Interesa kuko. Ne malbona. Iom avangarda sed ... manĝinda. Kaj supozeble manĝenda.

GEORGO Mi povas priskribi lin ... la bankiston. Temas pri ulo ... eventuale tiom alta .. tiom dika kiel vi ... kio ne signifas, ke vi estas dika, sinjoro detektivo ... Kaj kun barbo ... barbo pli longa, ol tiu de Zamenhof ... kaj kun mantelo ... fakte, tia mantelo, kian vi portas ...

- DETEKTIVO Oftas tiaj manteloj. Multaj homoj portas tiajn.
- GEORGO Prave ... mi konis doktoron, kiu portis vestaĵon tian ... fakte, doktoron Zamenhof ... ne ... ne eblas ...
- DETEKTIVO Sufiĉas! Nek barboj, nek manteloj, nek Zamenhof interesas min! Pri ili mi fajfas! Interesas min simple la fakto, ke ĉio en la kafejo estas ŝtelita ...
- GEORGO Ho, ne, sinjoro detektivo ...
- DETEKTIVO Ho, jes, sinjoro filozofo ... ŝtelita, ĉar vi pagis per falsita mono. Kaj do ... la kafejo estu fermita!
- GEORGO Ve! Kion fari ... ?
- DETEKTIVO Nu ... eble ... eble ekzistas solvo. Jes ... se vi kunlaboros ... helpos min ... eble la kafejo ne estos fermita. Aŭskultu! Jen tio, kion mi proponas ... sed unue! Pli da kuko?
- GEORGO Ho, jes.

SCENO 11 (BONVOLO-HEJMO)

- JOLANDA Absurde, panjo! Ruselo ne simple iris ... malaperis!
- HELENA Ve! Ruselo ... ! Kara mia ... !
- JOLANDA Eble vi misaŭdis ...
- FILISA Ne, ne ... oni mesaĝis al li ... al la ŝafo ...
- JOLANDA Kara panjo ... ne eblas mesaĝi al ŝafo. Pri telefono mi aŭdis ... pri televido ... sed ne pri teleŝafo.
- FILISA Tiu ŝafo estas mirinda besto!
- HELENA Tiu ŝafisto estas mirinda viro!
- FILISA Do ... pro la ŝafaro ... en Nov-Zelando ... pro danĝero ... katastrofo ... Ruselo ... nia pasporta gasto ... hejmeniris.
- HELENA Mia vivo vanas! Mia mio mizeras! Ho, Ruselo, kial vi amas ŝafaron pli ol vi amas min?
- FILISA Kaj ĉio ĉi signifas, ke ni ne plu vidos lin!
- HELENA Ruselo ... kara ...
- FILISA Ve! Ŝi malsanas! Kulpas la kuko!
- JOLANDA Ho, panjo ... ne kulpas la kuko! Kulpas ... amo!

SCENO 12 (PARKO)

- KARLO Amo! Be ... ! Se ŝi amus min, mi povus verki ... verki la plej legindan ... la plej legendan poemon en la mondo. Tiam mi gajnus premion en la belartaj konkursoj ... tiam mi estus fama en tuta Esperantio! Sed ... be! Ŝi ne amas min ... kruela, senkora doktoro! Kulpas vi ... vi pro mia mizero ... mia melankolio!

SCENO 13 (KAFEJO)

- DETEKTIVO Do vidu ... simpla solvo! Se mi denove posedus mian notlibron ... eble mi povus helpi vin.
- GEORGO Sed mi scias nenion pri notlibro! Mi diris kaj diradis ...
- DETEKTIVO Sed la ŝafisto, sinjoro filozofo ... la ŝafisto! Li fĥe ŝtelis ĝin ...
- GEORGO Certe, ne ...
- DETEKTIVO Certe, jes ... kaj, se la ŝafisto redonus ĝin al mi, nu! ... eble ... kaj mi substrekas "eble" ... eble mi permesus, ke oni malfermu vian kafejon. Kun ĝia mirinda kuko ... ĉu mi rajtas?
- GEORGO Sed ... tiu ĉi notlibro ... kial ĝi tiom gravas al vi?
- DETEKTIVO Ba ... hu ... ha! Sekreto ... polica kaj detektiva sekreto! Oni ne permesas, ke mi malkaŝu al vi, pri kio temas ... mi ĵuris nenion diri! Do, jen! Vi elektu, sinjoro filozofo! Aŭ la notlibro ... kaj eventuala malfermo de via kafejo ... aŭ ... hoho! ... prizono! Kaj nun ... ek al aliaj farendajoj! Ekzemple ... tiu tona maro ...
- GEORGO Maratono ...
- DETEKTIVO Ĝuste! Kiel mi diris ... tona maro! Ĝi aspektas ege suspektinde ... ege! Parenteze .. ĉu mi rajtas?
- GEORGO Prenu! Prenu ... ! Mi ne volas ĝin. Mi sentas min kvazaŭ ... kvazaŭ mi manĝis neregulan verbaron. Sed ... bonan apetiton!
- DETEKTIVO Dankon! Sed memoru ... aŭ la notlibro ... aŭ prizono!
- GEORGO Notlibro ... notlibro ... sed unue ... Ruselo! Je la barbo de Zamenhof, kie li estas?

SCENO 14 (PARKO)

- KARLO Se ŝi amus min ... ho, mi verkus kaj verkadus ... sed nun ... ho, melankolio! Be ... ! Folio ... ! Folio ... melankolio ... Ho! Mi sentas ... poemon! Ho, melankolio ... mi estas folio ... jen! Jen poemo! Sed ... be! Mankas al mi papero ... por ekskribi! Poeto sen papero estas ... Esperanto sen Zamenhof! Pasporto sen Bonvolo! Boulton sen kato ... Kio ... ? Iu, kiu kuras ... ?
- NINA Ho! Sinjoro kuristo! Kial vi ne kuras ... preparas vin por la maratono?
- KARLO Maratono ... ? Be ... mi estas poeto! Mi fajfas pri maratonoj ...
- NINA Poeto ... ? Volapukaĵo! Vi estas kuristo! Vi estas vestita kuriste ... la ŝvitorubando, la ĉemizo ... kaj vi aspektas kuriste ... venu! Partoprenu la maratonton! Ne vane vortumu ... maratonomu! Ĝis!
- KARLO Sed ... Be! Papero ... ! Ho, kia anĝelo, kiu portis al mi paperon! Nu ... eble ... sed ne! Poeto estu forta ... unue firma, poste fama! Oni servu muzon ... ne amuzon! Nu ... Ho, melankolio .. mi estas folio ...

SCENO 15 (KAFEJO)

- GEORGO Ne, ne, gesinjoroj ... mi tre bedaŭras. La prizono ... la kafejo ... estas fermita pro falsita verbo ... maratona kuko ... neregula mono ... ho ve! Mi bedaŭras, gesinjoroj! Ve! Kio okazas al mi? Mi manĝis verbon ... kaj iros prizonen ... Jes! Halo! Prizono Zamenhof ...

tio estas ... ho! Filisa! Kio ... ? Nia ŝafisto ... for? Kaj ... pri la kuko ... ? Ho ... neeble!
Ŝafisto for ... do notlibro for! Kaj la detektivo ... ve! La damninda kuko! Kia recepto ...
recepto por katastrofego!

FINO DE LECIONO DEK UNU

CONCLUSION TO EPISODE ELEVEN

- TEACHER Oh, my! Is it really a recipe for a big catastrophe? Well... we'll have to wait for the coming lesson. But in the meanwhile... did you notice the many examples of the new verb ending -us? For example, did you hear when Jolanda discussed whether Karlo ate the cake, and whether he is sick? Listen:
- JOLANDA "If he had eaten the cake, he'd now be sick. But he didn't eat it."
- TEACHER Here's another example: Georgo very philosophically... and very stupidly... discusses what Nina, the athlete, eats. Notice the unreality of the philosopher's argument and notice the -us ending.
- GEORGO "If you were a sheep, and if grass were a verb, you would eat a verb."
- TEACHER But before beginning the exercises, did you notice the new affixes in the lesson? Here they are: -ad, which means a continuing, long action; -ar, which means a collection, many of the same thing; -end, which means that one must do something, and -um, which doesn't have a fixed meaning but is often very useful. Here's Nina, who pleads that Karlo shut up and take part in the marathon:
- NINA "Don't play with words in vain ... let's do the marathon."
- TEACHER Sometimes if you use -um, you can say something much more concisely and much more amusingly than in your native language. Do the exercises and try. And here's Georgo, who uses the two other affixes - ad and ar - in one phrase:
- GEORGO "It's just that my stomach keeps grumbling and growling like a group of irregular verbs."
- TEACHER Poor Georgo... and poor Bonvolanoj. Do they really face a catastrophe? Well - later!

KONKLUDO AL LECIONO DEK UNU

- INSTRUISTO Ho, ve! Ĉu vere recepto por katastrofego? Do . . . ni devos atendi ĝis la venonta leciono. Sed intertempe . . . ĉu vi rimarkis la multajn ekzemplojn de la nova verb-finaĵo -us? Ekzemple, ĉu vi aŭdis, kiam Jolanda diskutis, ĉu Karlo manĝis la kukon ... kaj ĉu li estas malsana? Aŭskultu:
- JOLANDA Se li manĝus la kukon, li estus nun malsana. Sed li ne manĝis ĝin.
- INSTRUISTO Jen alia ekzemplo. Georgo tre filozofie ... kaj tre stulte ... diskutas, kion manĝas Nina, la atletino. Rimarku la nerealecon de la argumento de la filozofo ... kaj rimarku la us-finaĵojn:
- GEORGO: Se vi estus ŝafo . . . kaj se herbo estus verbo . . . vi manĝus verbon.
- INSTRUISTO Sed antaŭ ol komenci la ekzercojn, ĉu vi rimarkis la novajn afiksojn en la leciono? Jen ili: -ad-, kiu signifas daŭran, longan agon, -ar-, kiu signifas kolekton, multe da la sama afero; end-, kiu signifas ke ion oni devas fari; kaj -um, kiu ne havas fiksitan signifon sed kiu foje tre utilas. Jen Nina, kiu petegas, ke Karlo silentu kaj partoprenu la maratonon:
- NINA Ne vane vortumu – maratonomu!.
- INSTRUISTO Foje, se vi uzas -um, vi povas ion eldiri multe pli koncize kaj multe pli amuze ol en via gepatra lingvo. Faru la ekzercojn kaj provu. Kaj jen Georgo, kiu uzas la du aliajn afiksojn -- ad kaj ar – en unu frazo:
- GEORGO Simple . . . grumbladas, graŭladas mia stomako kiel neregula verbaro.
- INSTRUISTO Kompatinda Georgo . . . kaj kompatindaj Bonvolanoj. Ĉu vere ili frontas al katastrofo? Do ... Ĝis!